

ČESKÁ REPUBLIKA

Mám oznámit problém v práci?

Srozumitelný průvodce pro každého, kdo zvažuje oznámení protiprávního jednání v práci

Tento průvodce přináší základní informace. Nejde o právní poradenství.

Jak vám tento průvodce pomůže

Možná jste v práci narazili na něco, co není v pořádku, a přemýšlíte, co můžete udělat. Tento průvodce vám jednoduchým jazykem ukáže základní možnosti a rizika.

Než začnete, je dobré vědět:

- Průvodce vám poskytne základní informace a nasměruje vás na další pomoc. Nemůže nahradit advokáta ani terapeuta a oznámení za vás nepodá.
- Nejde o právní poradenství. Pokud si nejste jistí právními riziky, poraďte se nejprve s odborníkem.
- Informace v tomto průvodci vycházejí z výzkumu projektu VoiceGuard a z české právní úpravy. Pokud něco není jisté, uvádíme to otevřeně a nedoplňujeme domněnky.

1. Může se na vás vztahovat ochrana?

Ano – pokud jste se o problému dozvěděli díky práci nebo v souvislosti s ní. Ochrana se může týkat nejen zaměstnanců, ale i dalších osob:

Můžete být například...	Například...
Zaměstnanec	V soukromé společnosti nebo ve veřejném sektoru
OSVČ nebo externí spolupracovník	Živnostník, externista, dodavatel nebo konzultant
Vedoucí nebo člen orgánu organizace	Manažer, člen představenstva nebo správní rady, společník či akcionář
Dobrovolník nebo stážista	Placený i neplacený

Uchazeč o práci	I když jste se informace dozvěděli během výběrového řízení
Bývalý zaměstnanec	I když už tam nepracujete

Chránění můžete být i tehdy, když někomu s oznámením pomáháte (jako tzv. pomocník/facilitátor), nebo když jste osobou blízkou oznamovateli a situace se vás může dotknout.

Nemusíte mít ke všemu důkazy

Stačí, že máte rozumný a poctivý důvod se domnívat, že to, co oznamujete, je pravda.

Vědomě nepravdivé oznámení chráněno není. Pokud se ale poctivě spletete, o ochranu tím automaticky nepřicházíte.

2. Jaké problémy můžete oznámit?

Pod ochranu mohou spadat například tyto situace:

- podezření na trestný čin, závažnější přestupek nebo porušení právních předpisů ve vybraných oblastech, například při nakládání s veřejnými prostředky, zadávání veřejných zakázek, ochraně životního prostředí, ochraně osobních údajů, bezpečnosti výrobků nebo ochraně finančních zájmů EU

Český zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů, účinný od 1. srpna 2023, se vztahuje zejména na oznámení o jednání, které má znaky trestného činu, přestupku s horní hranicí pokuty alespoň 100 000 Kč, porušení tohoto zákona nebo porušení právních předpisů ve vybraných oblastech.

Co do těchto oznamovacích kanálů nepatří

Osobní spory nebo konflikty na pracovišti, které nesouvisí s porušením pravidel nebo zákona, do tohoto systému obvykle nepatří. Je lepší je řešit jinou cestou, například přes personální oddělení nebo běžné interní postupy organizace.

3. Kam a jak můžete oznámení podat?

Máte tři základní možnosti. Nemusíte začínat interně ve své organizaci – zvolte cestu, která vám ve vaší situaci dává největší smysl a připadá vám nejbezpečnější.

Možnost oznámení	Vhodné, pokud...	Hlavní riziko
1. Interně – uvnitř vaší organizace	věříte, že organizace oznámení vyřídí bezpečně a nezávisle	pokud se problém týká vedení nebo lidí blízkých vedení, systém nemusí být nezávislý ani bezpečný
2. Externě – přes Ministerstvo spravedlnosti	interní oznámení vám nepřipadá bezpečné nebo nechcete postupovat přes svou organizaci	postup může být pomalejší a méně osobní
3. Veřejně – například médiím (krajní možnost)	jsou splněny konkrétní zákonné podmínky (viz upozornění níže)	pokud zákonné podmínky nejsou splněny, můžete přijít o právní ochranu

Nejste si jistí, kterou cestu zvolit? Položte si tyto otázky

1. Hrozí bezprostřední nebezpečí lidem nebo veřejnému zájmu? → Pokud ano, rychle vyhledejte odbornou radu – veřejné oznámení může být chráněno. Pokud ne, pokračujte.
2. Důvěřujete své organizaci, že oznámení vyřídí bezpečně a nezávisle? → Ano: interní oznámení může být vhodné. Ne: bezpečnější může být externí oznámení.
3. Není interní kanál bezpečný nebo nezávislý (například proto, že osoba, které byste oznámení podali, je do věci zapojena)? → Pokud ano, zvažte externí oznámení.
4. Uplynuly už zákonné lhůty a nikdo nereaguje? → Pokud ano, poraďte se, zda věc posunout dál nebo zda připadá v úvahu veřejné oznámení.
5. Týká se věc peněz z EU nebo trestných činů poškozujících finanční zájmy EU? → Pokud ano, mohou připadat v úvahu také OLAF nebo EPPO (viz část 8).

Než se obrátíte na média nebo veřejnost

Obrátit se na média nebo veřejnost zachová vaši právní ochranu jen v konkrétních situacích – například pokud předchozí oznámení nevedlo k nápravě nebo hrozí nebezpečí veřejnosti.

Než tento krok uděláte, poraďte se s odborníkem. Pokud byste postupovali mimo zákonné podmínky, můžete o ochranu přijít.

Externí oznamovací kanál v České republice

Název	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
Co dělá	Přijímá a posuzuje oznámení podaná prostřednictvím externího oznamovacího systému a poskytuje metodickou, poradenskou a odbornou pomoc v oblasti ochrany oznamovatelů.
Web	oznamovatel.justice.cz – praktické návody, časté otázky, vzory a vysvětlení portal.gov.cz – souhrnné informace o právech, možnostech oznámení, ochraně a postupu
Jazyk	čeština

Povinnost zavést vnitřní oznamovací systém se v soukromém sektoru týká zejména zaměstnavatelů s nejméně 50 zaměstnanci. Ve veřejném sektoru a u některých regulovaných subjektů se pravidla mohou lišit; například obce s méně než 10 000 obyvateli mají výjimku. Pokud si nejste jistí, zda vaše organizace musí mít vlastní systém, ověřte si to u Ministerstva spravedlnosti nebo u své organizace.

Na co si dát pozor

- Neformální rozhovor s nadřízeným nemusí být považován za formální oznámení a nemusí po něm zůstat žádný záznam.
- Pokud je do věci zapojena osoba, které byste měli oznámení podat, interní oznámení pro vás nemusí být bezpečné.
- Pokud nedostanete odpověď v zákonných lhůtách, může to být důležité pro rozhodnutí, zda věc řešit další cestou.
- Podání oznámení ve vzteku nebo ve spěchu, bez přípravy, může způsobit problémy s důkazy nebo ochranou důvěrných informací.

Možnosti na úrovni EU: OLAF a EPPO

Pokud se váš případ týká peněz z EU nebo trestných činů poškozujících finanční zájmy EU, mohou připadat v úvahu také evropské orgány OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům, anti-fraud.ec.europa.eu) nebo EPPO (Úřad evropského veřejného žalobce, eppo.europa.eu). Nejde o obecné kanály pro každý pracovní problém; využijí se zejména u věcí týkajících se finančních zájmů EU. Pokud si nejste jistí, nejprve se poraďte.

Než podáte oznámení: krátký kontrolní seznam

Informace jsem získal/a v souvislosti s prací	☐
Upřímně věřím, že jsou pravdivé	☐
Ověřil/a jsem si, že jde o věc, kterou mohu tímto způsobem oznámit (část 2)	☐
Rozumím možnostem anonymity (část 4)	☐
Nezískal/a jsem ani nekopíroval/a nic nezákonně	☐
Mám jednoduchou písemnou časovou osu událostí	☐
Vím, na koho se mohu obrátit o podporu (část 8)	☐

Jak se chránit při práci s informacemi online

- K přípravě oznámení raději nepoužívejte pracovní e-mail, telefon ani počítač, pokud to oficiální kanál výslovně nevyžaduje.
- Použijte osobní zařízení a domácí nebo mobilní internet, ne pracovní Wi-Fi.
- Dokumenty mohou obsahovat skryté údaje, například jméno autora nebo čas vytvoření. Mějte to na paměti.
- Zvažte bezpečnější komunikační nástroje, například Signal nebo ProtonMail, místo běžného e-mailu či SMS.
- Své kopie uchovávejte bezpečně mimo pracovní systémy.

Jak bezpečně pracovat s důkazy

Ved'te si jednoduchý časový přehled událostí, záznam o samotném oznámení (datum, použitý kanál, odpověď) a poznámky z důležitých rozhovorů. Pracujte jen s dokumenty, ke kterým máte v rámci své běžné práce zákonný přístup.

Důležité

Před kopírováním, vynášením, nahráváním nebo přeposíláním citlivých materiálů se nejprve porad'te. Pokud byste informace získali trestným činem, například neoprávněným přístupem do systému, zákon vás v tom nechrání, i kdybyste měli dobrý úmysl.

4. Můžete podat oznámení anonymně?

Důvěrné	Vaše jméno je známé příslušné osobě nebo orgánu, ale nemá být zveřejněno ani sdíleno bez vašeho souhlasu. Výjimkou jsou situace, kdy to vyžaduje zákon – i tehdy byste o tom měli být předem informováni.
Anonymní	Své jméno vůbec neuvedete.

Důležité pravidlo pro Českou republiku

Aby se na vás vztahovala ochrana podle českého zákona, musí být vaše totožnost z oznámení zjistitelná, nebo musí být příslušné osobě či Ministerstvu spravedlnosti známa. Oznámení obvykle obsahuje jméno, příjmení a datum narození.

Pokud podáte oznámení anonymně, ochrana podle zákona se na vás vztahuje až od okamžiku, kdy vaše totožnost vyjde najevo.

5. Co když po oznámení přijdou problémy?

Pokud oznámení podáte poctivě a v dobré víře, zaměstnavatel vás za to nesmí trestat. Takový postih se nazývá odvetné opatření a může jít například o:

pozastavení výkonu práce, propuštění nebo podobné opatření	☐
přeřazení na nižší pozici nebo vynechání při povýšení	☐
změnu pracovních úkolů, místa práce, pracovní doby nebo snížení mzdy	☐
odepření školení	☐
negativní hodnocení práce nebo reference	☐
kázeňské nebo disciplinární opatření, důtku nebo finanční postih	☐
nátlak, zastrašování, obtěžování nebo vyloučení z kolektivu	☐

diskriminaci nebo nerovné zacházení	☐
neprodlení smlouvy	☐
poškození pověsti, i na internetu	☐
zařazení na neformální „černou listinu“ v oboru nebo sektoru	☐
zrušení smlouvy, licence nebo povolení	☐
neopodstatněné odeslání na psychiatrické nebo lékařské vyšetření	☐

Tento seznam není úplný. Odvetné opatření nemusí být jen jeden velký krok, například výpověď. Může jít také o sérii menších kroků, jako je vylučování z kolektivu, odsouvání na okraj nebo nové nevysvětlené stížnosti.

V tomto vám zákon pomáhá

Pokud se budete bránit proti opatření, které považujete za odvetu za oznámení, platí tzv. obrácené důkazní břemeno. Zaměstnavatel nebo jiná osoba, která opatření přijala, musí prokázat, že mělo legitimní a přiměřený důvod a nesouviselo s oznámením.

Co udělat co nejdříve po problému nebo odvetném opatření

Následující kroky nejsou zákonnou lhůtou, ale praktickým doporučením. Pokud si všimnete některého z výše uvedených znaků:

1. Přesně si запиšte, co se stalo, kdy, kde a kdo byl u toho.
2. Relevantní záznamy uchovejte zákonně a bezpečně.
3. Nepište rozzlobené reakce a nepublikujte o situaci na sociálních sítích.
4. Co nejdříve vyhledejte radu odborníka, důvěryhodné neziskové organizace, odborů nebo jiné podpůrné služby.
5. Ověřte si lhůty, do kdy musíte podat stížnost, žalobu nebo jiný návrh.
6. Pokud potřebujete, vyhledejte psychologickou nebo jinou podporu (viz část 7).

Čemu se raději vyhnout

Nedávejte výpověď impulzivně – může to ovlivnit vaše práva.

Nepodepisujte dohodu bez nezávislé právní rady.

Nemažte komunikaci ani záznamy – mohou být důkazem.

Nekonfrontujte písemně osobu, jejíž jednání podle vás může být odvetou, bez předchozí rady.

Nepublikujte o situaci na sociálních sítích.

Neproměškejte lhůty – stížnost, žalobu nebo jiný návrh může být nutné podat rychle. Lhůty si ověřte a zapište.

Za porušení zákona může být uložena pokuta až 1 milion Kč. Příslušné osobě může za nesprávné přijímání a řešení oznámení hrozit pokuta až 100 000 Kč.

6. Co má následovat po podání oznámení?

Fáze	Interní kanál	Externí kanál (MSp)
Potvrzení přijetí	Do 7 dnů	Do 7 dnů, pokud se neuplatní výjimky
Vyrozumění o výsledku posouzení	Do 30 dnů od přijetí oznámení; u složitých věcí lze lhůtu prodloužit, nejvýše dvakrát o 30 dnů.	Do 30 dnů od přijetí oznámení; u složitých věcí lze lhůtu prodloužit, nejvýše dvakrát o 30 dnů.

Nedostali jste odpověď? Co můžete udělat:

1. **Napište osobě nebo orgánu, kterému jste oznámení podali, a požádejte o informaci, co se děje. Kopii si uschovejte.**
2. **Pokud šlo o interní oznámení a nic se neděje, zvažte podání oznámení přes externí oznamovací kanál Ministerstva spravedlnosti.**
3. **Pokud nereaguje ani tento kanál, poraďte se s odborníkem, zda můžete podat stížnost nebo zda by veřejné oznámení již mohlo být chráněné.**

Pokud se situace v práci nevrátí do normálu

Právní kroky mohou vést k návratu do zaměstnání nebo k náhradě újmy. Někdy ale návrat není reálný – důvěra může být narušená nebo pracovní prostředí může zůstat obtížné. V takové situaci vám specializované neziskové organizace, případně kariérní poradci, mohou pomoci promyslet další kroky: jak vysvětlit mezeru v zaměstnání, plánovat finance a hledat novou práci.

7. Jak pečovat o sebe a své zdraví

Oznámení protiprávního jednání může být velmi stresující, zvláště pokud na něj okolí reaguje obtížně. Úzkost nebo pocit zahlcení jsou normální reakce. Neznamenají, že jste udělali něco špatně.

Varovné signály, kterých je dobré si všímat

potíže se spánkem nebo dlouhodobé vyčerpání	☐
špatná nálada, úzkost, podrážděnost nebo pocit otupělosti	☐
myšlenky, které se vám stále vracejí a nejdou zastavit	☐
potíže se soustředěním nebo pamětí	☐
obavy z práce nebo vyhýbání se věcem, které ji připomínají	☐
bolesti hlavy, únava nebo fyzické napětí	☐
odtahování se od přátel a rodiny	☐
ztráta sebedůvěry nebo pocit beznaděje	☐

Pokud několik z těchto příznaků trvá déle než několik týdnů nebo vám zasahuje do běžného života, je dobré obrátit se na odborníka.

Co vám může pomoci

- Zůstaňte v kontaktu s lidmi, kterým důvěřujete
- Mluvte s lidmi, kteří rozumějí oznamování protiprávního jednání nebo odvetným opatřením na pracovišti
- Snažte se držet běžného režimu – spánek, jídlo, pohyb
- Zkuste si nastavit hranice, kolik času a energie budete situaci věnovat
- Pamatujte: tato situace neurčuje vaši osobní hodnotu
- Požádejte o podporu včas, ne až ve chvíli, kdy je situace neúnosná

Když máte finanční starosti

Project co-funded by the European Union through the European Commission - Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV)

Ztráta práce nebo dlouhý postup mohou zatížit vaše finance. Pokud se vás to týká, včas se informujte o právní pomoci, podpoře odborů a také o tom, zda ve vašem případě existuje možnost rychlého právního kroku, například návrhu na předběžné opatření. Možnosti se liší podle typu pracovního nebo služebního vztahu.

Vaše rodina a blízcí lidé

Situace může zasáhnout i vaše blízké – finančně i emočně. Pomáhá mluvit s lidmi, kterým důvěřujete, a to takovým tempem, které je pro vás bezpečné. Pokud někdo blízký pracuje ve stejné organizaci, může se ochrana vztahovat i na něj – odborník vám vysvětlí, jak to funguje.

Jste v bezprostředním nebezpečí nebo krizi?

Okamžitě kontaktujte tísňovou linku 112. Nečekejte.

8. Kde hledat pomoc

Kdo	Co dělá	Kontakt
Ministerstvo spravedlnosti – externí oznamovací kanál	Oficiální externí oznamovací kanál a metodický orgán v oblasti ochrany oznamovatelů	oznamovatel.justice.cz portal.gov.cz/sluzby-vs/informace-o-ochrane-oznamovatelu-S54403
Oživení, z. s.	Nezisková organizace, která provozuje Whistleblowing centrum, které propojuje oznamovatele s odborníky z různých oblastí a poskytuje právní poradenství.	oziveni.cz whistleblowingcenter.cz
Transparency International Česká republika	Nezisková organizace, která provozuje právní poradenství pro oznamovatele. Je partnerskou organizací Whistleblowing centra.	transparency.cz
Tísňová linka	Evropské číslo tísňového volání (používané i v České republice)	112

Pokud se váš případ týká prostředků EU nebo trestných činů poškozujících finanční zájmy EU, mohou připadat v úvahu také OLAF (anti-fraud.ec.europa.eu) nebo EPPO (epo.europa.eu) – viz část 3. Pokud si nejste jistí, nejprve se poraďte.

9. Časté otázky

Musím mít porušení předem prokázané?

Ne. Stačí, že jste měli v době podání oznámení rozumný důvod se domnívat, že informace jsou pravdivé a že jde o věc, kterou zákon chrání. Vědomě nepravdivá oznámení chráněna nejsou.

Musím nejprve oznámit věc uvnitř organizace?

Ne. Můžete se obrátit rovnou na externí oznamovací kanál Ministerstva spravedlnosti. Interní oznámení se doporučuje tam, kde může být vyřízeno bezpečně a účinně, ale povinné není.

Mohu v České republice podat anonymní oznámení?

Zpravidla ne – vaše totožnost musí být z oznámení zjistitelná, nebo musí být příslušné osobě či Ministerstvu spravedlnosti známa. Pokud podáte oznámení anonymně, ochrana podle zákona se na vás vztahuje až od okamžiku, kdy vaše totožnost vyjde najevo. Viz část 4.

Jak rychle by měla přijít odpověď?

Uvnitř organizace i externě přes Ministerstvo spravedlnosti: potvrzení přijetí zpravidla do 7 dnů. Vyrozměnění o výsledku posouzení má přijít do 30 dnů od přijetí oznámení; u složitých věcí lze lhůtu prodloužit. Nemusí to vždy znamenat konec celého šetření.

Mohu jít s věcí do médií?

Pouze za konkrétních podmínek – například pokud předchozí oznámení nevedlo k nápravě nebo hrozí bezprostřední nebezpečí veřejnosti. Nejprve se poraďte. Zveřejnění mimo zákonné podmínky vás může připravit o ochranu.

Mohu si zkopírovat dokumenty jako důkazy?

Pouze pokud to můžete udělat zákonně a bezpečně a jde o informace, ke kterým už máte zákonný přístup. Před kopírováním citlivých materiálů se poraďte.

Poskytuje VoiceGuard právní poradenství nebo psychoterapii?

Ne. VoiceGuard poskytuje pouze informace, orientaci a nasměrování na další pomoc. Nezajišťuje právní zastoupení, psychoterapii ani oficiální oznamovací kanál.

Podal/a jsem oznámení a nic se neděje – co dál?

Podívejte se do části 6 – požádejte písemně o informaci, co se děje, a poté zvažte podání oznámení přes externí kanál Ministerstva spravedlnosti.

10. Slovníček pojmů

Pojem	Co znamená
Oznamovatel	Osoba, která oznamuje problém, o němž se dozvěděla díky práci nebo v souvislosti s ní
Pomocník / facilitátor	Osoba, která vám pomáhá podat oznámení. I její pomoc může být chráněna.
Odvetné opatření	Jakýkoli postih nebo znevýhodnění kvůli podání oznámení
Anonymní	Oznámení, ve kterém neuvedete své jméno
Důvěrné	Oznámení, u kterého je vaše jméno známe příslušné osobě nebo orgánu, ale nemá být zveřejněno
Ministerstvo spravedlnosti	Orgán, který provozuje externí oznamovací systém a poskytuje metodickou pomoc v oblasti ochrany oznamovatelů
Příslušný orgán	Oficiální orgán odpovědný za přijetí a posouzení oznámení (v České republice Ministerstvo spravedlnosti)
Důkazní břemeno	Kdo musí co dokazovat – u tvrzeného odvetného opatření musí zaměstnavatel nebo jiná osoba, která opatření přijala, prokázat, že mělo legitimní a přiměřený důvod a nesouviselo s oznámením.

Zdroje informací

- zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů
- Ministerstvo spravedlnosti, externí oznamovací kanál – oznamovatel.justice.cz
- Ministerstvo spravedlnosti, oficiální metodické informace k ochraně oznamovatelů – portal.gov.cz/sluzby-vs/informace-o-ochrane-oznamovatelu-S54403
- Oživení, z. s., Průvodce ochranou oznamovatelů (2023)
- Oživení, z. s., Knihovna whistleblowingu – whistleblowingcenter.cz/knihovna
- Směrnice EU o ochraně oznamovatelů (EU) 2019/1937